

MALA FILOZOFSKA BIBLIOTEKA

Platon

Odbrana Sokratova

Prevod

Miloš N. Đurić

Beograd

2015

DERETA

Naslov originala
ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

Copyright © ovog izdanja DERETA
(Slobodna prava dela)

Objavljeno prema izdanju Grafičkog ateljea Dereta,
Beograd, 2002.

Prvi deo

BESEDA PRE GLASANJA DA LI JE SOKRAT KRIV ILI PRAV

*a) Razlika između kićene, ali lažne,
i proste, ali iskrene besede
(gl. I)*

I

Kakav su utisak, građani atinski¹, učinili na vas tužiocu moji, to ja ne znam. Ja, evo, od njihovih beseda gotovo ne poznajem sam sebe: tako su ubedljivo zvučale njihove besede. Pa ipak, rekao bih, nikakve istine nisu kazali. A među mnogim lažima što su ih izneli najviše sam se začudio jednoj, i to onoj gde su vas opominjali da se morate čuvati da vas ne prevarim, jer sam vešt besednik. Što se ne zastideše da ću ih odmah činjenicama pobiti kad se pokaže da nisam nikako vest besednik, – to mi se učini da je vrhunac njihove be-

* Napomene su date na str. 67.

stidnosti, ako možda ne zovu većim besednikom onoga ko istinu govori; jer ako tako misle, onda bih potvrdio da sam besednik – samo ne prema njihovom obrascu. Oni, dakle, kao što ja tvrdim, ili su kazali od istine nešto malo ili ništa; ali od mene čujete celu istinu. Ali, tako mi Diva, građani atinski, ono što ćete od mene čuti, to neće biti besede kao što su njihove, ulepšane glagolima i imenicama, ni iskićene, nego beseda jednostavna i sa običnim izrazima. Jer sam tvrdo uveren da je pravo ono što kažem, i niko od vas neka ne očekuje drukčije. Ta ne bi, zacelo, ni dolikovalo, građani, ovim godinama mojim da kao ludo momče slažem besede i da pred vas izlazim. Ali vas, građani atinski, usrdno molim i zaklinjem: ako u mojoj odbrani čujete onakve iste reči kakvima sam navikao da se služim na trgu kod menjačkih stolova², gde su me mnogi od vas čuli kao i na drugom mestu, nemojte se čuditi i nemojte vikati zato! Stvar je u ovome. Ovo danas je prvi put kako izlazim pred sud kad mi je već sedamdeset godina. Zatim, ja ne umem besediti kao što se ovde besedi. Uzmite da sam ja ovde slučajno stranac u punom smislu, vi biste mi, razume se, opraštali kad bih se služio onim narečjem i onim načinom u kome sam odrastao. Tako se, eto, i sada obraćam vama sa opravdanom, kako mi se čini, molbom da ne gledate na način moje besede – možda će ona

biti lošija, a možda i bolja – nego samo da gledate na to i samo na to pažnju da obraćate da li ja pravo govorim ili ne, jer to je dužnost i zadatak sudijin, a besednikov – istinu govoriti.

b) Predmet: dve vrste tužilaca

II

Pre svega, dužan sam, građani atinski, odbraniti se od prvašnje lažne tužbe i prvašnjih tužilaca, a zatim od docnije i od docnijih. Protiv mene su ustali mnogi tužioc i tuže me pred vama, i to odavno, već mnogo godina, ali ništa istinito ne iznose. Tih ljudi ja se više bojim nego li Anita¹ i njegove družine, mada su i ovi opasni. Međutim, građani, opasniji su oni drugi koji su mnoge od vas još u detinjstvu hvatali i uveravali vas i optuživali me, a ništa ne beše istina: „*Ima neki Sokrat, kažu, mudar čovek, koji razmišlja o nebeskim pojavama i koji je ispitao sve što je pod zemljom² i koji ume lošiju stvar da pravi boljom*“³. Ti ljudi, građani atinski, koji su takav glas raširili, to su oni opasni tužioc moji. Jer, oni koji su ih čuli, misle da ti ljudi koji takve stvari ispituju ni u bogove ne veruju. A zatim, tih tužilaca ima velik broj, i oni se već dugo vremena tim poslom bave, i vama su se

obraćali još u onim vašim godinama kad ste im najlakše mogli poverovati, jer ste bili još deca, a samo neki od vas i mladići, pa su me optuživali, razume se, u vetar, jer nikoga nije bilo da se brani. A što je od svega toga najčudnovatije, to je što im ni imena ne mogu znati ni kazati, osim ako je ko među njima slučajno pisac komedija⁴: a svi oni koji su vas iz zavisti ili iz strasti za klevetanjem za se pridobijali, kao i oni koji su sami bili uvereni i druge uveravali – ti su najnepristupačniji. Nijednoga od njih ne mogu ovamo pred sud da dovedem, ni da pobijem, nego moram, razume se, da se borim kao sa senom i da se branim i da pobijam, a nikoga nema da odgovara.

Uzmite, dakle, i vi da su se, kao što kažem, podigle protiv mene dve vrste tužilaca, i to jedni koji su me sada tužili, pa onda oni predašnji što sam ih maločas napomenuo; i uzmite na um da mi se na prvom mestu valja odbraniti od starih! Ta vi ste i pre tužbama tih ljudi poklonili pažnju, i to u mnogo većoj meri nego tužbama ovih sadašnjih.

Dobro! Treba, dakle, da se branim, građani atinski, i da se trudim da vam istisnem iz srca onu klevetu što ste je vi u toku dugoga vremena usvojili, i to da je istisnem u tako kratko vreme. Želeo bih zaista da moja odbrana ne ostane bez uspeha ukoliko je to bolje i za vas i za mene. Ali držim da je to teško, i nipošto mi nije nepoznato

kakva je to rabota. Ali opet – neka ide stvar svojim tokom kako je bogu drago: zakon zahteva poslušnost, i treba se braniti.

c) Pobijanje javnog mnjenja (gl. III–X)

III

Bacimo, dakle, pogled na početak! Koja je ono tužba koja je donela klevetu na me i koja je Meletu dala hrabrosti da podigne ovu tužbu protiv mene. Dobro. Šta su, dakle, klevetnici uzeli u svojim klevetama protiv mene? Moram ih uzeti kao tužioce i njihovu tužbu pročitati kao tužbu tužilaca: „*Sokrat krivo radi i predaleko ide kad ispituje ono što je pod zemljom i što je na nebu, i kad lošiju stvar pravi boljom, i kad druge to isto uči.*“ Tako nekako glasi tužba. To ste i samu gledali u komediji¹ Aristofanovoj: nekakav Sokrat lebdi onde i govori da vazduhom putuje, i mnoge druge budalaštine blebeće; a od svega toga ja ništa, ni mnogo ni malo, ne razumem. Ja to ne govorim kao da omalovažavam tu nauku ako ima ljudi koji su u nečemu takvome mudri – da me ne bi Melet tolikim tužbama optužio – nego zato što ja, građani atinski, nikakva znanja nemam o tim stvarima. A za svedoke zovem mnoge od vas same i molim vas da obavestite jedni druge i da kažete

koliko vas je ipak čulo moje razgovore! Ima vas mnogo takvih. Izveštavajte, dakle, jedni druge je li ko od vas ikad čuo, ili malo ili mnogo, da sam o takvim stvarima razgovarao! Po tome ćete saznati da tako stoji i sa svim ostalim glasovima što ih svetina o meni rastura.

IV

Ali, od toga nema ništa; i, ako ste čuli od koga da ja idem da poučavam ljude i da za to uzimam pare – ni to nije istina. A čini mi se da je i to pohvalno kako bi ko bio sposoban da poučava ljude, kao Gorgija Leontinjanin, i Prodik Kejanin, i Hipija Eliđanin¹. Svaki od ovih, građani, ima tu sposobnost: oni idu od varoši do varoši pa gledaju na mlade ljude, koji se mogu badava družiti sa kojim god hoće od svojih sugrađana, za se pridobiju, pozivajući ih da prekinu veze sa onim društvom i da saobraćaju s njima, da im daju novaca i da im, pored toga, budu blagodarni. Uostalom, ovde je još jedan mudrac, Paranin², za koga sam doznao da je doputovao. Slučajno sam se sastao sa čovekom koji je sofistima platio više novaca nego svi ostali, sa Kalijom³ sinom Hiponikovim. Ovaj ima dva sina, pa ga upitam:

„Kalija, rekoh, da su se tvoji sinovi rodili kao ždrepci ili junci, bilo bi u redu da im nađemo

i najmimo nekog čuvara koji će ih učiniti lepima i dobrima u vrlini kakva već pripada njihovom rodu; a to bi bio ili kakav konjar ili zemljoradnik. Ali kod tebe je reč o ljudima, pa koga nameravaš da im uzmeš za učitelja? Ko ume da predaje takvu vrlinu, ljudsku i građansku? A kako imaš sinova, ti si svakako o toj stvari razmislio. Ima li koga, ‘zapitah’, ili nema?“

„Dabome da ima“, odgovori on.

„Pa ko je to?“ produžih ja. „I odakle je i pošto uči?“

„Euen, Sokrate, Parantin, za pet mina“⁴ odgovori on. I ja sam Eueno cenio kao srećna čoveka, ako on zaista ima tu veštinu i ako uči za tako male pare⁵. Ja bih se zaista i sam kaćunio i gospodio kad bih to umeo. Ali ne umem, građani atinski.

V

Možda bi ko od vas prihvatio: „Ali, Sokrate, čime se ti, u stvari, zanimaš? Odakle su potekle klevete protiv tebe? Nisu valjda otuda što se ti nisi ničim naročitim bavio nego ostali? Ne bi se toliki glas i govor o tebi rasturio da ti, ipak, nisi nešto drukčije radio nego ostali! Govori nam, dakle, šta je u stvari, da ne nagađamo o tebi!“

Ko to govori, čini mi se da pravo govori. I ja ću pokušati da vam izložim šta je to što je meni

donelo ime i klevetu. Slušajte, dakle! Možda će neki od vas pomisliti da se ja šalim, ali budite uvereni, kazaću vam punu istinu. Ja, građani atinski, nisam ničim drugim do nekakvom mudročću ste kao to ime. Pa kakvom to mudročću? Mudročću koja je možda ljudska. Čini se da sam zaista u toj mudrosti mudar. A oni što sam ih malo pre pomenuo, možda će biti predstavnici koje veće mudrosti nego što je ljudska, ili ja ne znam da nađem za to pogodniji izraz. Ali ja je ne razumem, a ko to tvrdi, taj laže i govori to da me okleveta.

I sada, građani atinski, nemojte podići graju, ni onda ako vam se učini da se hvališem. Jer, one reči što ih budem rekao nisu moje, nego ću se pozvati na besednika koji zaslužuje vašu punu veru. Kao svedoka za svoju mudrost, ako je uopšte ima i ako je kakva, navešću vam boga u Delfima. Herefonta¹ valjda znate. To beše i moj prijatelj od mladosti, a bio je i prijatelj većini od vas, i s vama je bio u onom izgnanstvu i s vama se vratio². I poznajete prirodu Herefontovu, njegovu žestoku strast kad bi se na što dao. Pa on, dakle, ode jedared i u Delfe, pa se usudi da zapita proročište ovo – ali, kao što rekoh, nemojte, ljudi, udariti u graju – on zapita da li je ko mudriji od mene. Pitija³ odgovori da niko nije mudriji od mene.⁴ I to će vam, eto, njegov brat⁵ potvrditi, jer Herefont je već umro.

VI

A ne zaboravite zašto ja to govorim! Hoću da vas obavestim odakle je potekla kleveta protiv mene. Jer kad sam ja ono čuo, ovako sam umovao: šta to, upravo, misli bog, i kakvu to zagonetku kazuje? Ta ništa nisam nalazio u sebi po čemu bih znao da sam mudar. Šta on, dakle, upravo misli kad izjavljuje da sam ja najmudriji? Valjda ne laže. To protivreči njegovu biću. I dugo vremena nisam znao šta je upravo smisao njegove izjave i, najzad, posle teškog razmišljanja, latio sam se da ga ovako otprilike ispitam. Uputih se jednome od onih koji uživaju glas da su mudri da bih tu, ako već igde, pobio proročanstvo i pokazao proročanstvu: evo, ovaj je od mene mudriji, a ti si izjavio da sam ja. Dok sam izbliže, posmatrao ovoga čoveka – imena mu ne treba da napominjem, a beše to jedan od državnika koga sam ispitivao i takvo nešto, građani atinski, doživeo – i dok sam se s njim razgovarao, dobio sam utisak da taj čovek, doduše, izgleda mudar mnogim drugim ljudima, a najviše samom sebi, ali da to u stvari nije. Ja sam, potom, pokušavao da mu dokazujem kako on, doduše, misli da je mudar, ali da nije. Tako sam omrzao i njemu i mnogima koji su bili prisutni. Na povratku razmišljao sam u sebi da sam ja, ipak, mudriji od toga čoveka, jer, kao što se čini, nijedan od nas dvojice ne zna ništa valjano i dobro,

ali on misli da zna nešto, a u stvari ne zna, dok ja, kao što ne znam, i ne mislim da znam. Ja sam, čini mi se, bar nešto malo mudriji od njega, i to baš po tome što i ne mislim da znam ono što ne znam. Od ovoga odoh do drugoga, i to do jednoga od onih koji su važili kao mudriji nego onaj, pa sam dobio isti utisak. I tako sam i njemu i mnogima drugima omrznuo.

VII

Potom, išao sam po redu dalje. I mada sam – i sa žalošću i sa strahom – opazio da sam samo mrzak postajao, opet mi se činilo da je nužno reč božju poštovati iznad svega: da treba ići ispitivati proročanstvo šta ono kaže, pa se obraćati svima koji su na glasu da nešto znaju. I boba¹ mi, građani atinski – ta treba da vam istinu kažem – zaista sam iskusio ovako nešto. Dok sam ispitivao prema reči božjoj, gotovo mi se učinilo da su oni koji behu najviše na glasu najpraznoglaviji, a oni drugi koji su manje zapaženi da su po razboritosti vrsniji. Treba da vam iznesem svoje lutanje kako sam promučio ceo niz nekakvih muka², samo da mi izjava proročišta ostane u važenju.

Posle državnika obratih se pesnicima, i onima koji pevaju tragedije i onima koji pevaju diti-rambe, i ostalima, misleći da će me ovde kao lopo-

va u krađi uhvatiti da sam bednija neznalica nego oni. Uzimajući, dakle, njihove pesme, i to one za koje mi se činilo da su najviše izrađene, stao bih da ispitujem u čemu je smisao tih pesama, ne bih li, u isti mah, i naučio štogod od njih. Stid me je, građani, da vam kažem istinu, ali mi je ipak valja reći. Pravo da kažem, gotovo svi prisutni umeli su bolje od njih da objasne ono što oni sami behu ispevali. Dokučio sam za kratko vreme i kod pesnika da ono što oni pevaju nije plod njihove mudrosti, nego nekog prirodnog dara i zadahnuća, kao što biva kod vračeva i proroka. I ovi, doduše, kažu mnogu i lepu stvar, ali od onoga što kažu ne znaju ništa³. Učinilo mi se da su i pesnici tako nešto iskusili; i, u isti mah, opazio sam da pesnička obdarenost stvara u njima verovanje da su oni i u ostalim stvarima najmudriji, a to nisu. Odoh, dakle, i odavde sa uverenjem da sam ih onim istim prevazišao čime i državnike.

VIII

Naposletku pođoh rukotvorcima. Bilo mi je potpuno jasno da, tako reći, ništa ne znam, ali sam bio uveren da ću kod njih naći mnogih i lepih znanja. I u tome se nisam prevario, jer su znali ono što ja nisam znao i bili su mudriji od mene u stručnom znanju. Ali, građani atinski, učinilo mi

se da i te valjane zanatlije imaju istu manu koju i pesnici. Zato što je svaki od njih lepo radio svoj zanat, svaki je držao da i u ostalim najkrupnijim stvarima prevazilazi mudročću sve druge, pa im je ta njihova mana zastirala onu njihovu stručnu mudrost. Tako sam sam sebe pitao u ime proroštva da li bih voleo da ostanem onakav kakav jesam, tj. nikako mudar kao oni što su mudri, ni neuk kao oni što su neuki, ili da imam ono oba-dvoje što oni imaju. Odgovorio sam sâm sebi i proroštvu da je za mene bolje da ostanem onakav kakav jesam.

IX

Taj način ispitivanja, građani atinski, beše za mene izvor mnogih neprijateljstava, i to veoma teških i veoma mučnih, jer su se iz njih razvile mnoge klevete protiv mene, pa se pronosi taj glas o meni da sam mudrac. Jer, oni koji su redovno prisutni misle da sam ja sâm mudar u onome u čemu drugoga pobijem. I tako se čini, građani, da je, u stvari, samo bog mudar, i u onom proroštvu kaže on samo to da ljudska mudrost nešto malo važi, štaviše – nimalo. I kao da on u tome smislu govori o Sokratu, pa se poslužio mojim imenom, uzimajući me samo kao primer, kao da je hteo reći: „Onaj je od vas,

ljudi, najmudriji koji je, kao Sokrat, uvideo da njegova mudrost ništa ne vredi.“ Da bih, dakle, u smislu izjave božje to istraživao i ispitivao, ja još i sada obilazim i građane i strance, ako mišlim za koga da je mudar. Posvetivši se takvom delanju, nisam imao vremena da uradim nešto što bi vredno bilo spomena ni za grad ni za svoju kuću, nego živim u beskrajnoj sirotinji¹ radi toga služenja bogu.

X

Osim toga, oni mladići koji me drage volje prate, i koji imaju najviše slobodna vremena, a to su sve sinovi najbogatijih građana, vesele se kad slušaju kako se ljudi ispituju, pa i sami često ugledaju se na mene, pa docnije pokušavaju da na drugima ogledaju svoju veštinu ispitivanja¹. I pritom, mislim, pronalaze veliku množinu ljudi koji veruju da znaju nešto, a stvari znaju malo ili ništa. Otuda dolazi da se ovi što ih ti mladići ispituju srde na me a ne na se, pa govore: „Ima nekakav gadni Sokrat koji kvari omladinu.“ I kad ih ko upita šta radi i šta uči kad ih kvari, oni ništa ne umeju da odgovore, nego su u neprilici. A da se ne bi činilo da su u škripcu, navode ono što se lako iznosi protiv svih onih koji se bave filozofijom, tj. *da on ispituje ono što je na nebu i što je*

pod zemljom, i da ne veruje u bogove, i da lošiju stvar pravi boljom. Ta istinu, mislim, ne bi hteli da iznose, tj. ne bi hteli da priznaju kako je Sokrat jasno pokazao da se oni petvaraju da znaju, a ne znaju ništa. A kako su oni, mislim, častoljubivi, i žestoki, i mnogobrojni, pa kako su u svojim izjavama protiv mene uporni i ubedljivi, razumljivo je da su vam napunili uši, bedeći me odavno i žestoko.

Zato su iz toga kruga i navalili na mene Melet, i Anit, i Likon². Melet se ljuti za pesnike, Anit za zanatlije i državnike, a Likon za besednike. Zato, kao što sam u početku spomenuo, ja bih se čudio kad bih uspeo da vam za tako kratko vreme iščupam iz srca tu klevetu, koja je tako silno nabujala.

To vam je, građani atinski, puna istina; i dok sam govorio, nisam ni krupno ni sitno zatajio ni prećutao. Pa opet prilično znam da se baš time zameram, a to je, u isti mah, i dokaz da istinu govorim, i da je to ta kleveta protiv mene, i da joj je to izvor. Pa bavili se vi ispitivanjem te stvari sada ili docnije, naći ćete uvek da je moje shvatanje pravilno.

POBIJANJE MELETA KAO GLAVNOG
TUŽIOCA
(GL. XI–XXII)

XI

Od onoga zašto su me prvašnji tužioc i tužili to može biti dovoljna odbrana pred vama. A od Meleta, onoga poštenjaka i prijatelja otadžbine, kako on sebe zove, i od onih docnijih tužilaca, pokušaću da se sada branim. Da čujemo opet, kao da su to sasvim novi tužioc i njihovu optužbu! A ona glasi ovako nekako: „*Sokrat je kriv što, kaže, kvari omladinu, i što ne veruje u bogove u koje veruje država nego u druga nova bića demonska*¹.“ Eto, to je predmet te optužbe! Ispitajmo sada svaku pojedinu tačku te optužbe!

Kaže, pre svega, da sam kriv što kvarim omladinu. A ja, građani atinski, izjavljujem da krivo radi Melet kad od ozbiljne stvari pravi šalu, tj. lakoumno vuče na sud svoje sugrađane, pretvarajući se da se ozbiljno stara za stvari za koje se on

zaista nikada nimalo nije brinuo. A da stvar tako stoji, potrudicu se da i vama dokažem.

XII

Sokrat: Ovamo, dakle, Melete, pa odgovori nije li ti mnogo stalo do toga da omladina bude što bolja?

Melet: Meni bar jeste.

Sokrat: Pa hajde kaži sada ovde pred sudijama ko je čini boljom! Ti to svakako znaš kad vodiš brigu o njoj. Pronašao si u meni, kao što kažeš, onoga koji je kvari, pa me dovodiš pred sudije i tužiš; ali hajde pomeni i onoga ko je čini boljom, pa pokaži sudijama ko je taj!¹ Vidiš, Melete, ti čutiš i ne umeš ništa reći? Pa zar ti se ne čini da je to sramota i dovoljan dokaz za moju tvrdnju da ti to nimalo nije bilo na srcu? Nego reci, dragovicu moj, ko je čini boljom?

Melet: Zakoni.

Sokrat: Ali ne pitam te za to, prijatelju moj, nego koji je to čovek – koji, pre svega, baš i to mora da zna, zakone.

Melet: To su ovi ovde, Sokrate, sudije.²

Sokrat: Kako kažeš, Melete? Ovi su sposobni da omladinu vaspitaju i da je boljom čine?

Melet: Svakako.

Sokrat: Zar svi ili samo jedan od njih mogu, a drugi ne?

Melet: Svi.

Sokrat: Tako mi Here, dobro govoriš! I pominješ veliko obilje dobrih vaspitača! A šta onda? Da li je i ovi slušaoci čine boljom ili ne?

Melet: I oni!

Sokrat: A šta kažeš za savetnike?

Melet: I savetnici!³

Sokrat: Onda, Melete, možda kvare omladinu oni u skupštini, skupštinari (eklesijasti⁴) ili se i oni staraju za njeno vaspitanje?

Melet: I oni.

Sokrat: Prema tome, izgleda, svi se Atinjani staraju da omladina bude dobra i valjana osim mene: samo je ja jedini kvarim. Tako li kažeš?

Melet: Sasvim odlučno to kažem.

Sokrat: Time si me osudio na golemu nevolju! Ali odgovori mi na ovo pitanje: da li je po tvom shvatanju i s konjima tako? Da li svi ljudi čine konje boljima, a samo jedan ima što ih kvari? Ili važi ono što je potpuno protivno tome: tj. ima jedan koji ume da ih čini boljima, ili ih je veoma malo, i to su konjari, dok ih većina, ako je oko njih i služi se njima, kvari? Ne biva li tako, Melete, ne samo sa konjima nego i sa svima ostalim stvorenjima? Razume se, nesumnjivo je tako, pa potvrdili vi to, ti i Anit, ili ne potvrdili. Ta bila bi

to i neka golema sreća za omladinu ako je samo jedan kvari, a svi drugi joj koriste. Ali, Melete, ti dovoljno pokazuješ da se nikada nisi starao za omladinu, i očevidno odaješ svoju lakoumnost kad ti ništa nije stalo do onoga radi čega me na sud vodiš.

XIII

Osim toga, kaži nam, tako ti Diva, Melete, da li je bolje živeti među čestitim građanima ili među rđavim? Odgovori, prijatelju, to nije ni malo teško pitanje! Zar ne čine rđavi nekakvo zlo onima što su im uvek najbliži, a dobri nekakvo dobro?

Melet: Svakako.

Sokrat: Ima li, dakle, koga ko bi više voleo da mu bližnji škode, negoli da mu koriste? Odgovori, dragoviću moj! Ta i zakon naređuje da odgovaš. Ima li koga ko želi da mu se škodi?

Melet: Nema.

Sokrat: Eto, dakle, goniš li ti mene ovamo zato što ja namerno ili nenamerno kvarim omladinu i gorom je činim?

Melet: Ja bar zato što namerno kvariš.

Sokrat: Pa šta, Melete? Toliko si ti u svojim mladim godinama mudriji od mene u ovim starim godinama da si uvideo da zli uvek prave nekakvo

zlo svojim najbližima, a dobri dobro, a ja sam, evo, zagrezao u još dublje neznanje da ne znam ni to da ću, učinim li koga rđavim u svom sobračanju s njim, dospeti u opasnost da se moram bojati da kakvo zlo ne dočekam od njega? Pa toj tolikoj bedi da se izlažem namerno, kao ti što kažeš? To ti ne verujem, Melete, a mislim da ne veruje nijedan drugi čovek; nego, ili ja uopšte ne kvarim omladinu, ili ako je kvarim, kvarim je nenamerno, tako da ti u obadva slučaja lažeš. A ako je kvarim nenamerno, onda zakon traži da se za takve nena-meravane grehe čovek ne dovodi ovamo pred sud, nego se nasamo uzme, obaveštava i opominje. Očevidno je da ću, ako budem obavešten, prestati da činim ono što nenamerno činim. A ti si se izmakao i nisi hteo da se sa mnom sastaneš i da me obavestiš; mesto toga, ti me vodiš ovamo pred sud, kuda se po zakonu vode oni koje treba kazniti, a ne oni koje treba poučiti.

XIV

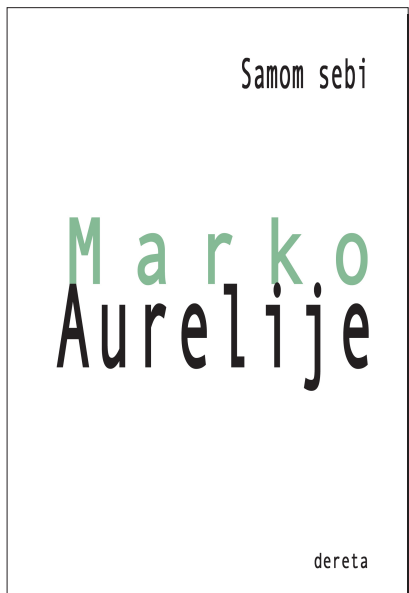
Nego, građani atinski, to je već očevidno da Meletu, kao što rekoh, nije bilo do tih stvari ni mnogo ni malo stalo. Ali ipak nam objasni, Melete, kako ja po tvom mišljenju kvarim omladinu? Ili je očevidno da po optužbi koju si podneo kvarim tako što je učim da ne veruje u bogove u koje

SADRŽAJ

PRVI DEO	5
Beseda pre glasanja da li je Sokrat kriv ili prav . .	7
<i>a) Razlika između kićene, ali lažne, i proste, ali iskrene besede</i>	7
<i>b) Predmet: dve vrste tužilaca</i>	9
<i>c) Pobijanje javnog mnjenja</i>	11
Pobijanje meleta kao glavnog tužioca	21
Pogovor – Sokrat neće plakati za milost jer to nije lepo ni pravedno.	43
DRUGI DEO.	47
Beseda posle glasanja da li je kriv	49
<i>a) Predlog o hrani u Pritaneju</i>	49
<i>b) Predlog o globi od trideset mina</i>	51
TREĆI DEO	55
Beseda posle izricanja presude na smrt	57
<i>a) Reč onima koji su ga osudili</i>	57
<i>b) Reč onima koji su ga oslobodili</i>	60
NAPOMENE I OBJAŠNJENJA.	65
Sokrat i sudbina – G. V. F. Hegel.	103
O Platonu	145

mala filozofska biblioteka

P R E P O R U Č U J E M O

Razmatranja o samom sebi je dnevnik Marka Aurelija, rimskog cara i poslednjeg velikog predstavnika stoičke filozofije, u kome je car naslikao intimnog sebe, kao onaj umetnik što potomstvu ostavlja svoj portret, čini mu se kao da hodi po jesenjoj šumi, koja je puna mirisa od zlatnog i purpurnog lišća koje vene. Ono što najviše zrači iz toga dnevnika, koji nije drugo nego monolog iz tragedije velikog srca, jeste iskrenost carevih sopstvenih osećanja. Šta su bolovi napravili od njega kao čoveka, muža, roditelja i cara, a šta je on kao mudrac napravio od bolova! Sve što je car-filozof pisao o životu i ljudskoj bedi zadržao je osećanjima koja je sam negovao. Vidna je sumnja koja često izbija iz njegovog verovanja, vidan je bol koji je bolovao u časovima sumnje, napor da razumom stečene misli pomiri s verom u svom osećanju, kao što je vidna i vera u nepobedivost ljudskog uma, koji ga spasava od asketske suvoće, kvijetizma i očajanja.

Miloš N. Đurić

mala filozofska biblioteka

P R E P O R U Č U J E M O

U čitavoj istoriji filozofije ima samo nekoliko ljudi čija su dela tako značajna kao što su Kantova...

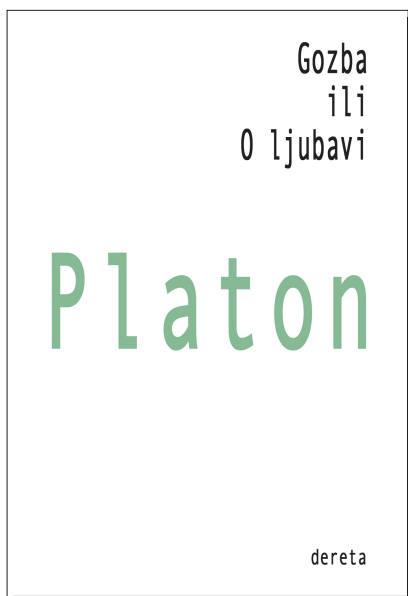
Kant svoju etiku konstruiše služeći se srodnim idejama poput „dužnosti“, „poštovanja“, „zakona“, kategoričkog nasuprot hipotetičkim imperativima, i verovanjem da jedinu stvar na svetu koja je bezuslovno dobra predstavlja dobra (jer je autonomna) volja...

A volja je dobra kada poštuje načela autonomije, to jest, kada svoj zakon uzima isključivo iz sebe same; a to znači kada sledi prethodno navedene principe. Takva volja je autonomna. Ako volja uzima sebi zakon izvan sebe same, onda je ona heteronomna; ona time žrtvuje i autentičnu etiku i sopstvenu slobodu. Kant smatra da je ljudski razum sposoban da oseti bezuslovni autoritet moralnog zakona, a da je ljudska volja sposobna da odbaci sve alternative koje se s ovim zakonom ne slažu. I zaista, kod Kanta je vrlina definisana kao dužnosti koje su „čvrsto usađene u karakteru“.

(Viljem Riz)

mala filozofska biblioteka

P R E P O R U Č U J E M O

Ovaj dijalog dobio je ime po gozbi koju je u svome domu priredio mladi tragički pesnik Agaton kad je, u tragičkom nadmetanju, god. 416. o Lenejama, prvi put stekao pobjedu svojom tetralogijom. *Gozba* predstavlja vrhunac umetničkog razvitka Platonove ličnosti, ona je njegovo najveće umetničko delo, u kome se udruživanjem dijalektike i mitskoga uobličavanja otkrivaju najdublja saznanja. Ona je ogledalo Platonove mnogostrane ličnosti, jer se u njoj „nerazlučno udružuju dijalektičarska oštrina, prirodnjačka obdarenost posmatranja, besednička moć, pesnička mašta, mističarska snaga vizije“.

Miloš N. Đurić

Platon
ODBRANA SOKRATOVA

Preveo
Miloš N. Đurić

Za izdavača
Dijana Dereta

Glavni urednik
Aleksandar Šurbatović

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Korektura
Vladimir Janković

Treće *DERETINO* izdanje

ISBN 978-86-6457-010-7

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2015.

Izdavač / Štampa / Plasman

DERETA doo

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd

tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

w w w . d e r e t a . r s

Knjižare DERETA

Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 30 33 503, 26 27 934
Banovo brdo, Dostojevskog 7, tel.: 011/ 30 58 707, 35 56 445

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

14 Сократ
821.14'02-83

ПЛАТОН, 427 пне-347 пне

Odbrana Sokratova / Platon ; prevod Miloš N. Đurić. - 3.
Deretino izd. - Beograd : Dereta, 2015 (Beograd : Dereta). - 146 str. ;
17 cm. - (Mala filozofska biblioteka / [Dereta])

Prevod dela: Apôlogia Sôkratoys / Platôn. - Tiraž 1.000. -
Napomene i objašnjenja: str. 67-102. - O Platonu: str. 145-146. -
Sadrži i: Sokrat i sudbina / G. V. F. Hegel.

ISBN 978-86-6457-010-7

1. Hegel, Georg Vilhelm Fridrih: Sokrat i sudbina

a) Сократ (470пне-399пне)

COBISS.SR-ID 215351564